

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Cursus studiorum monasticorum, sive series sublimium disciplinarium - Cod. Ettenheim-Münster 99-110

Exertationes philosophicae, ad varia phil. partium capita accomodatae -
Ettenheim-Münste 105

Cartier, Gallus

[S.l.], [18. Jahrh.]

Exercitatio III.

[urn:nbn:de:bsz:31-110983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-110983)

* Quid sit Scientia, vid.
proem. Log. loc. cit. 21.

5
425

Exercitatio tertia.

Ad proem. Log. §. 3. n. 21. et seq.

An logica sit Scientia, An practica, an spe-
culativa. An sit etiam Ars.

- Conclusio 1^a Logica est Scientia proprie dicta. Prob.
Disciplina, quae circa objectum suum multas efficit Demonstra-
tiones est Scientia. Atque talis est Logica. Ergo est Scien-
tia. Prob. min. Logica demonstrat Apprehensionem sim-
plicem per se falsam esse non posse; quia nihil affirmat aut
negat: Definitionem constare Genere et Differentia; quia
rei naturam, quae Genere et Differentia continetur, expri-
mit; ipsam debere esse clariorem re definita; quia id,
quid res sit, explicat. p. Ergo Logica circa suum objectum
multas efficit Demonstrationes; proinde etiam est Scien-
tia. vid. cit. §. 3. n. 22.
22. Conclusio 2^a Logica est Scientia practica. Prob.
Illa Scientia est practica, quae per se tendit ad opus, nec in sui
objecti contemplatione quiescit. Atque Logica est hujus-
modi. Ergo est practica. Prob. min. Logica leges et regu-
las Definitionis, Divisionis, p. non tradit, ut in eis sitat, sed
eo potissimum tendit, ut ipsa in usum deducantur; neque
vulga est logica pars, quae operationes mentis per certas regulas ad
veritatem non dirigat. Ergo p. vid. §. cit. n. 24.
23. Conclusio 3^a Logica est etiam Ars. Prob. Ars est ha-
bitus cum vera ratione effectivus, id est, cognitio practica
aliquid per certas rationes aut regulas efficiendi. Atque
Logica est talis; efficit enim Definitiones, Divisiones, et
Demonstrationes, ut nemo dispitetur, idque per certas ratio-
nes aut regulas. Ergo Logica etiam Ars dici potest. Vid.
cit. §. 3. n. 27.

Solvuntur Objectiones.

24. Ob. 1° contra Conclus. 1^a Omnis Scientia versatur circa
Objectum necessarium. Atque Objectum logicae non est necessa-
rium. Ergo Logica non est necessaria. Prob. min. Logica ver-
satur circa operationes mentis tanquam circa suum Objectum.
Atque haec non sunt necessaria sed contingentes. Ergo p.
- Resp. Dist. maj. Omnis Scientia versatur circa Objectum neces-
sarium quoad essentiam seu quoad essentialia predicata seu at-
tributa, con. quoad existentiam, neg. maj. p. Vid. cit. §. 3. n. 23.
- Just. 1° Regulae bonae Definitionis, Ratiocinationis, p. libere ab
hominibus inventae sunt. Ergo quod definitio v. g. Argumenta-
tio, p. bona sit, id habet ab ipsa libera hominum inventionem,
et proinde Regulae huiusmodi necessariae non sunt quoad essen-
tiam, consequenter nec illa, quorum sunt Regulae.
- Resp. Dist. ant. Regulae p. inventae sunt inventionem improprie
dicta, id est, declaratae sunt et expositae, con. inventionem
proprie tali, neg. ant. et cons. Quinimo Regulae v. g. bonae De-
finitionis fundantur in principiis lumine naturae notis, et ab
ipsa natura proveniunt: hinc definitio ex sua natura sci-

git, ut sit clarior suo definitio, nec à nobis pendet, ut talis sit non sit. Non sic res se habet quantum ad regulas quarundam aliarum disciplinarum, v.g. Grammaticae; nam quod verbum activum v.g. regat accusativum, id ad verbi activi essentiam aut naturam non pertinet, sed penes hominum arbitrium est, ac aliter esse posset.

Inst. 2°. Illud, quod pendet à nobis libere operantibus per praecepta, non est necessarium necessitate essentia. Atqui Objectum logica pendet à nobis libere operantibus per praecepta; operationes quippe mentis per certas regulas diriguntur, p. Ergo p.

Resp. Dist. maj. Illud, quod pendet à nobis p. quoad essentiam non est necessarium p. conc. Inoad confectioem et existentiam, neg. maj. et sic dist. min. neg. cons. Praecepta non spectant essentiam Objecti, v.g. Ratiocinationis, sed eam supponunt; non enim dantur ut Ratiocinatio sit illata unius ex alio, sed ut actu unum bene ex alio inferatur.

Inst. 3°. Frustra dantur praecepta de rebus necessariis. Ergo p.

Resp. Dist. ant. frustra dantur praecepta de rebus necessariis, quatenus sunt necessaria, conc. quatenus sunt contingentes, neg. ant. et cons. Praecepta logica, ut mox dicimus, non naturam v.g. Ratiocinationis, qua necessaria est, spectant, sed solummodo eius existentiam et confectioem, qua contingens est.

6
426

Inst. 4°. Operationes mentis dicuntur bene vel male fieri posse. Ergo earum natura non est necessaria sed contingens.

Resp. Dist. ant. Operationes mentis dicuntur bene vel male fieri posse, ita ut tunc non sint tales, quales nominantur, conc. levis, neg. ant. et cons. Definitio enim v.g. qua non est clarior re definita, non est vera definitio, sed tantum apprensus.

Inst. 5°. Objectum Scientiae debet esse necessarium quoad existentiam. Ergo p. Prob. ant. Major necessitas requiritur in Objecto Scientiae, quam in Objecto Artis. Atqui Objectum Artis est necessarium necessitate essentia. Ergo Objectum Scientiae debet esse necessarium necessitate existentia.

Resp. neg. ant. Ad ejs prob. Dist. maj. Major necessitas requiritur in Objecto Scientiae, quam in Objecto Artis alienius, conc. Artis cujuslibet, neg. maj. et sic Dist. min. neg. cons. Dantur enim Artes, quae etiam simul sunt Scientiae; quia aliquas quoque faciunt demonstrationes, ut Geometria, p.

Inst. 6°. Haec Artes non discrepabunt à Scientiis. Ergo p.

Resp. Dist. illat. Non discrepabunt à Scientiis secundum suam partem huius partem spectata, conc. secundum inferiorem sui partem considerata, neg. illat. Duo in Arte spectari possunt, nempe pars superior, qua est cognitio rei per regulas quasdam certas et immutabiles, atque à Scientia non discrepat; et pars inferior, qua est executio et effectus artefacti, haec vero à Scientia distinguitur.

Inst. 7°. Objectum cujuslibet Artis, quae etiam nullas facit demonstrationes, sibi essentialia vindicat attributa. Ergo illud necessarium est etiam necessitate essentia.

Resp. Dist. ant. Objectum cujuslibet Artis p. essentialia sibi vindicat attributa ex principiis extrinsecis ac libera hominum inventionem, conc. Ex principiis intrinsecis et ex natura rei, qua provin-

- de nullo modo se aliter habere possunt, neg. ant. et cons. Objectum igitur
 Artis, Sutoria v. g. calcens non habet ex natura, ut pedem tegat, sed ab
 hominum institutione, cui suam debet essentiam; seu vero Objectum
 Scientia sua predicata essentialia sibi vindicat ex natura rei et con-
 nexione cum aliquibus naturaliter notis, abstrahendo ab omni inven-
 tione.
25. Ob. 2°. Modus seu instrumentum sciendi non est Scientia. Atqui
 Logica est modus et instrumentum sciendi. Ergo non est Scientia.
 Resp. Dist. maj. Modus sciendi obiectivus, id est, ipsa regula non
 sunt Scientia, con. Modus sciendi directivus et formalis, id est, cog-
 nitio certa et evidens regularum non est Scientia, neg. maj. et sic Dist.
min. neg. cons.
 Inst. Instrumentum et modus sciendi non est ejusdem rationis
 cum eo, cuius est instrumentum. Ergo Logica, quae est instrumen-
 tum dumtaxat et modus sciendi, non est Scientia.
 Resp. neg. ant. Nam malleus ex. gr. licet sit instrumentum ad
 alterum malleum, in se tamen est malleus; ita etiam Logica,
 licet sit instrumentum ad alias Scientias, in se tamen est Scientia.
26. Ob. 3°. Omnis Scientia acquiritur per discursum. Atqui Logica
 non habetur per discursum. Ergo non est Scientia. Prob. min.
 Logica docet ac dirigit discursum. Ergo non habetur per discursum.
 Resp. neg. min. ad ejus prob. Dist. ant. Logica docet discursum
 artificialem, con. naturalem, neg. ant. et pariter Dist. cons.
con. Logica primitus acquisita fuit per discursum naturalem, vi-
cujus deinde exposita sunt quaedam regulae infallibiles, secundum
 quas formari possunt discursum artificiales.
 Inst. Scientia artificialis debet habere causas artificiales.
 Ergo p.
 Resp. Dist. ant. Scientia artificialis debet habere causas arti-
 ficiales virtualiter, con. formaliter, neg. ant. et cons. Logi-
 ca naturalis virtualiter continet discursum artificialem, quia
 per eam inventus est.
27. Ob. 4°. Scientia est de universalibus. Atqui Logica non agit
 de universalibus sed singularibus, scilicet de mentis opera-
 tionibus; Ergo non est Scientia.
 Resp. Dist. maj. Scientia est seu agit de universalibus in
 praecipiendo, quatenus dirigit per regulas universales, con. in
 exequendo, neg. maj. et sic Dist. min. neg. cons. Nam Logica pra-
 dicit quidem operationes singulares, eas tamen dirigit per regu-
 las universales.
28. Ob. 5°. Logica agit de fallacis. Ergo non est Scientia.
 Resp. Dist. ant. Logica agit de fallacis ut fugiendis, con. ut
 approbandis, neg. ant. et cons.
 Inst. Cognitiones, quae versantur circa Syllogismos probabi-
 les tantum aut falsos, non sunt Scientia. Atqui multae co-
 gnitiones in logica versantur circa Syllogismos probabiles tan-
 tum. Ergo p.
 Resp. Dist. maj. Cognitiones, quae versantur circa Syllogismos
 probabiles tantum aut falsos, non sunt Scientia quoad materi-

am, in qua sunt, conc. quoad formam et vim inferendi, neg. maj. et sic Dist. min. neg. cons. Logica dum versatur circa Syllogismos probabiles, demonstrative docet eorum conclusionem non posse esse nisi probabilem.

Ob. 6° contra Concl. 2^{am} finis logica est veritas. atqui cognitio, cuius finis est veritas, speculativa est. Ergo logica est speculativa et non practica.

Resp. Dist. maj. finis logica est veritas physica seu conformitas actus cum objecto, neg. maj. est veritas logica, qua est conformitas actus cum regulis, Subdit. tantum consideranda, neg. maj. in operationem introducenda, conc. maj. et sic Dist. min. neg. cons.

Inst. Logica confectam v.g. Definitionem contemplatur, atque in eius contemplatione quiescit. Ergo p.

Resp. Dist. ant. Logica confectam Definitionem contemplatur se se reflectendo et examinando, an sit regulis conformis, velut emendetur, velut intellectus experientia sua confirmetur, vel ut ad eius normam alias efficiat, qua cognitio, ut per se patet, est maxime practica, conc. contemplatur nuda, neg. ant. et cons.

Ob. 7° Logica versatur circa operationes mentis, quatenus sunt Definitiones, Divisiones, p. atqui sub hoc respectu sunt Speculationes. Ergo p.

Resp. Dist. maj. Logica versatur circa operationes mentis, quatenus sunt Definitiones, p. per logica precepta operabiles, conc. quatenus precise sunt Definitiones objectorum, neg. maj. et sic Dist. min. neg. cons. Logica Definitionem v.g. hominis non spectat precise quatenus naturam hominis representat, sed quatenus per regulas logica dirigi potest, ut recte naturam hominis explicet.

Inst. 1° Definitiones etiam quatenus fiunt à logica sunt verae Speculationes respectu logica. Ergo p. Prob. ant. Definitiones Geometrica v.g. quatenus fiunt à Geometria sunt verae Speculationes respectu Geometria. Ergo à pari Definitiones Logicae p.

Resp. neg. ant. Ad eius prob. neg. cons. et part. Disparitas est, quia Definitiones Geometrica non sunt Objectum Geometrica; at vero Definitiones Logica fiunt à logica tanquam proprium Objectum; Scientia autem illa dicitur practica, quia circa suum Objectum operatur.

Inst. 2° Logica considerat Definitionem in genere, nec quidquam circa eam operatur. Ergo p.

Resp. Dist. 2um memb. ant. nec quidquam circa eam operatur per se et proximè, conc. per ipsius singularia, neg. ant. Per hanc enim et illam Definitionem producitur Definitio generativum.

Inst. 3° Actus mentis sunt pure Speculationes. Ergo logica, qua eos pro Objecto habet, etiam est Speculativa.

B
428

Resp. Dist. ant. Actus mentis, quatenus eliciuntur ab intellectu et tendunt ad veritatis cognitionem sunt pure speculative, con. quatenus certis regulis diriguntur, neg. ant. et cons. Logica mentis actus non spectat quatenus elicitos ab intellectu, sed quatenus dirigi possunt per regulas.

Inst. 4° Ea solummodo facultas circa actus operatur, cuius ipsi actus sunt essentialiter actus. Atqui operationes mentis sunt actus intellectus. Ergo solus actus circa eas operatur et non logica ipsa.

Resp. Dist. maj. Ea solummodo facultas circa actus operatur physice et elicitivè, cuius ipsi actus sunt essentialiter actus, con. moraliter et directivè, neg. maj. p. Operationes mentis eliciuntur ab intellectu, et artificialiter diriguntur à logica.

Inst. 5° Actus sempiterna veritatis non indigent dirigi à logica. Atqui operationes mentis sunt actus sempiterna veritatis. Ergo non indigent dirigi à logica.

Resp. Dist. min. Atqui operationes mentis sunt sempiterna veritatis, si spectentur in se ipsis suaque veritate objectiva, con. si spectentur per ordinem ad intellectum, neg. min. et cons. Nam possunt bene vel male fieri, esse vera vel falsa; Logica autem instituta est, ut intellectus dirigatur in illis, ut par est, conficiendo.

Dis.
31. Ob. 8° contra Conclus. 3^{iam} Omnis ars versatur circa opus sensibile. Atqui logica non versatur circa opus aliquod sensibile. Ergo non est ars.

Resp. Dist. maj. Omnis ars sensibilis et mechanica versatur circa opus sensibile, con. ars liberalis, neg. maj. et con. min. neg. con. artes liberales, ut Rhetorica, Musica, p. non operantur in materia externâ, nec opus aliquod sensibile post se relinquunt, sed conficiunt artefacta, quae una operatione transeunt.

32. Ob. 9° Idem habitus scientia et ars simul esse non potest. Atqui logica est scientia. Ergo ars simul dici non potest.

Resp. Dist. maj. Idem habitus scientia et ars simul esse non potest sub eo respectu, sub quo est scientia, con. sub alio respectu neg. maj. et sic dist. min. neg. cons. Logica igitur est scientia, quatenus aliquid circa suum objectum demonstrat; Ars vero, quatenus ejusdem objecti productionem aut affectionem dirigit. vid. at. p. 3,

n. 29.
33. Ob. 10° Jidem logica utitur principiis, quibus utuntur scientia speculative, quale est illud artificii Syllogistici fundamentum: Quaecumque sunt eadem uni testis sunt eadem inter se. Modi speculative etiam procedit: artificiosa enim dispositio illa Syllogismi extra intellectum non promittit, sed in sola cognitione sistit: actiones vero intellectus ad praxin non pertinent, sed omnes scientiae essent practicae. Ergo logica non est practica, neque ideo ars dici potest.

Resp. neg. cons. Quaedam enim principia possunt esse logica et scientiis speculative communia, sed non ideo logica inter scientias speculative est numeranda. Sic geometria practica is-

dem utitur principiis, quibus Geometria Speculativa. Quan-
do autem obicitur, modum procedendi Logica esse Speculativum,
et actiones mentis non esse practicas, Distingrendum est; Actio-
nes, ut aliiuntur ab intellectu, et tendunt ad veritatis cognitio-
nem, non sunt practicae, concl. Ut certis praecipis et regulis for-
mantur, non sunt practicae, neg. p.

Exercitatio quarta.

Ad S. 4. Proem. Log. n. 31. et seq.

An Logica Docens et Utens sint unus et idem
realiter Habitus.

Prima Aaaa

429

Conclusio. Logica Docens et Utens sunt unus et idem reali- 34.
ter Habitus.

Prob. Idae facultates sunt unus et idem realiter habitus,
quarum unum idemque est Objectum formale; habitus enim
specificantur a suis Objectis formalibus. Atqui Logica Docen-
tis et Utentis unum et idem est Objectum formale, directio hic
licet mentis operationum ad verum per regulas et praecipita.
Ergo Logica Docens et Utens sunt unus et idem realiter habitus,
licet diversa exerceant munia.

Solvuntur Objectiones.

Ob. 1° Logica Utens proprie non est Logica, sed qualibet 35.
alia Disciplina, qua praecipis Logica utitur, v.g. Physica,
Metaphysica, p. Ergo realiter a Logica Docente distinguitur.

Resp. Dist. ant. Si Logica Utens latiori significatione usurpe-
tur pro aliis Disciplinis, qua ipsius praecipis utuntur, tum non
proprie ipsa Logica, de qua hic nobis est sermo, concl. Nam Logi-
ca sic sumta complectitur omnes Disciplinas, qua penes diversa
Objecta seu variam materiam uniuersique illarum Subjectam
inter se se differunt, qua ratione multatenus tamen Logica Utens,
sed Disciplina Logica utentes dici dumtaxat possunt. Si Logica
Utens auipiat pro ea facultate, qua Docentis regulas ad
unum applicat, neg. ant. et cons. In eo, quod aliae Scientiae
Logica utantur, dici Logica Utens proprie non possunt; quia
artificialis dispositio materiae, quam aliis Scientiis Logica sub-
ministrat, semper ad Logicam et non ad aliam Scientiam
pertinet.

Ob. 2° Logica dividitur a nobis in Docentem et Utentem. 36.
Ergo in habitus realiter distinctos. Prob. cons. Omnis divisio
debet fieri in membra opposita: atqui membra opposita rea-
liter inter se distinguntur. Ergo p.

Resp. Dist. ant. Logica dividitur a nobis in Docentem et
Utentem divisione late sumta et secundum nostrum concipi-
endi modum dumtaxat, concl. Dividitur divisione proprie dici-
ta, neg. ant. et cons. ad eus prob. Dist. ant. Omnis divisio de-
bet fieri in membra vel realiter vel formaliter seu virtua-
liter dumtaxat opposita, concl. in membra semper realiter
opposita, neg. maj. min. et cons. Igitur Logica dividitur in
Docentem et Utentem non quasi essent habitus realiter distinc-
ti, sed praecipis, quia idem habitus diversa munia obit, et conse-
quenter non secundum essentias sed secundum munera fit divisio.